

З огляду на зазначене, важливим вбачається підвищення якості фахової туристичної освіти, підготовки випускника, професійно обізнаного, компетентного, з творчим, аналітичним та креативним мисленням, готового до ефективного виконання професійних завдань в туристичній і готельно-ресторанній сфері, здатного до аналізування, прогнозування та управління розвитком туризму, його інфраструктури з урахуванням національних особливостей, світових та європейських тенденцій.

Забезпечення вирішення цього питання є можливим завдяки впровадженню в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців із туризму та готельно-ресторанної справи сучасних інноваційних методів навчання, спрямованих на активізацію навчальної діяльності студентів, оволодіння ними ґрунтовною системою знань, умінь, навичок і здатностей до управління розвитком зеленого туризму згідно з сучасними світовими тенденціями розвитку.

Список використаних джерел

1. Resolution adopted by the General Assembly on 22 December 2015 (2015). *Global Code of Ethics for Tourism*. <https://undocs.org/ru/A/RES/70/200>
2. Безкоровайна Л. В. До питань управління розвитком національного екотуризму як засобу збереження навколишнього середовища. *Наукове забезпечення освітньої діяльності у сфері цивільного захисту: II Науково-практична конференція (за міжнародною участю) (м. Київ, 16 трав. 2019 р.)*. Київ. С. 65–67.
3. Маковецька Н. В., Безкоровайна Л. В., Літвінова-Головань О. П., Короленко К. В. Питання впровадження європейських тенденцій щодо сталого розвитку туризму у професійній підготовці майбутніх фахівців туристичної сфери. Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (5 листоп. 2020 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2020. С. 24–25.

Володимир МОКЛЯК,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри загальної педагогіки
та андрагогіки,

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

РОЛЬ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФАХОВОМУ ЗРОСТАННІ ОСОБИСТОСТІ

За роки становлення власної державності Україна пройшла складний шлях розбудови освітньої й виховної парадигм, які нині продовжують формуватися з орієнтацією на Європу і європейські цінності. Основним

завданням вищої освіти в умовах сучасних цивілізаційних процесів є підготовка високопрофесійного конкурентоздатного фахівця. Тому варто зосередити увагу на автономії як унікальному феномені, що відіграє провідну роль у фаховому зростанні особистості.

Науковий пошук уможливорює встановити необхідні й достатні умови якості підготовки особистості в системі вищої освіти: демократизація й гуманізація освітньо-виховного процесу, підтримка його сталого розвитку, автономізація навчально-виховного процесу, підвищення креативності й конкурентоздатності, зростання педагогічного партнерства викладачів і студентів, дотримання академічної доброчесності, розширення міжнародної співпраці у сфері вищої освіти тощо.

На думку В. Яблонського, на початку XXI ст. перед вищою освітою постали такі завдання: 1) забезпечити перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців; 2) формувати мережу ЗВО, яка б задовольняла інтереси особистості, потреби кожного регіону зокрема й держави загалом; 3) підвищувати освітній і культурний рівень суспільства; 4) підносити вищу освіту України до рівня розвинутих країн світу й інтегрувати в міжнародне освітнє товариство [11, с. 43]. Численні дослідження вказують на те, що автономія сприяє виконанню окреслених завдань. Б. Пунько трактує автономію університету так: 1) це академічні свободи, необхідні для розвитку особистості, суспільства, держави; 2) це продукування й поширення знань; проведення просвітницької, культурної і громадської роботи в суспільстві; виконання наукових досліджень на замовлення; 3) це самостійна регуляція власної академічної структури, встановлення власних навчальних програм, визначення власних пріоритетів наукових досліджень, видача дипломів [7, с. 10]. Не викликає сумнівів, що розширення автономії зумовлює зростання рівня відповідальності закладу вищої освіти перед суспільством.

Університет – автономна інституція, незалежність якої приймає сучасне суспільство за умови, що академічна спільнота може бути частиною цього суспільства [12]. Якщо суспільство довіряє університету, то немає приводу не надати йому автономію, необхідну для досягнень найвищого рівня. Університет, зі свого боку, для власної вигоди має погодитися на контроль з боку суспільства.

В. Добренєков і В. Нечаєв наводять два аргументи, чому університети так сильно захищають свою автономію: 1) підтримка академічного етосу, при якому лише й можна розвивати науку й інтелектуальну еліту; 2) в університеті формується майбутнє суспільства – духовний й інтелектуальний потенціал. «Автономія університету передбачає пошук оптимального положення між державним управлінням і самоврядуванням» [3, с. 283].

Сучасний університет повинен функціонувати в умовах суперечності – з одного боку, він має зберегти свою автономію, з іншого – посилювати взаємодію з суспільством й економічним життям. На жаль, більшість закладів вищої освіти сучасної України наділена рисами «державної машини постіндустріального типу» [2, с. 33], яка підконтрольна державі, особливо адміністративно й фінансово, ступінь академічних свобод незначний порівняно з іншими країнами. Управління ж, організація та діяльність вишів повинні здійснюватися з дотриманням принципів інституційної автономії, академічних свобод, самоврядування, системності, наступності, науковості, гуманізації, демократизації, компетентності, цілеспрямованості, оптимізації, активності й ініціативи, виконання працівниками своїх обов'язків, відкритості, прозорості, суспільної відповідальності. Рекомендаціями щодо використання автономії та академічних свобод для подолання зазначених вище системних проблем вищої освіти є: 1) кадрова політика; 2) матеріально-фінансове забезпечення; 3) контроль якості освітніх послуг; 4) співпраця держави й суспільства.

За часів незалежності України почався бурхливий процес реорганізації системи вищої освіти, поступово окреслюється її європейський вектор. Проте постійно в суспільстві спостерігається процес «вирівнювання»: виклики суспільства ⇒ нормативне регулювання вищої освіти ⇒ діяльність університетів. Ці суперечності і є тими рушійними силами, що зумовлюють появу надзвичайно глибоких і цікавих праць, що розкривають філософське осмислення ідеї й місії університету (авторства Ю. Габермаса, Г.-Г. Гадамера, Дж. Ньюмена, Х. Ортеги-і-і-Гассета, Я. Пелікана, Б. Рідінгса, К. Ясперса та ін.).

Я. Пелікан у книзі «Ідея університету» зазначає: «Хоч би якою не була ідеологічна орієнтація університету, він має бути вільною, незалежною й відповідальною громадою, і там, де це не так, виникає необхідність нагадувати університету, а разом з ним – державі, Церкві, приватним спонсорам, що це повинно бути саме так і не інакше» [6, с. 13]. Польський професор Є. Аксер також упевнений, що як із часів виникнення, так і зараз університет має бути незалежний від міста, церкви, держави і грошей. «Місто може дати університету справжню автономію у сфері дослідження та навчання й особливе право на навчання не суто професійне, а таке, що розвиває у слухача здібності до самостійного мислення» [10, с. 26].

Б. Рідінгс наголошує на культурній місії університету [8, с. 7]; причина ж негативного ставлення ЗМІ до університету – «невизначеність стосовно ролі університету й сутності стандартів, відповідно до яких його варто оцінювати як інститут» [8, с. 9]. На початку XXI ст. університет повинен «брати діяльну участь у розв'язанні проблем демократії, економіки, культури й духовності» [4, с. 12]. Змінюються місія та завдання університету. Основні цінності, які повинні бути в університеті – істина (повага до неї у всіх формах), творчість та незалежність

викладання, навчання та наукових досліджень. В умовах багатофункціональних змін сучасного суспільства саме універсальність і міждисциплінарність освіти стають фундаментальними передумовами розвитку інтелектуального капіталу [5, с. 42–43]. Важлива задача, яка зараз стоїть перед університетською спільнотою – добитися стабільності університету, але стабільності не застиглої, а стабільності, яка досягається постійним рухом – через інновації [9, с. 12]. На думку Р. Барнетта, майбутньому університету мають бути притаманні такі риси: 1) критична міждисциплінарність; 2) колективний самоаналіз; 3) цільове відродження (перегляд ідеї, місії й цілей); 4) рухливі кордони; 5) ангажованість; 6) комунікативна терпимість [1].

Отже, незаперечною є важлива роль автономії закладу вищої освіти у фаховому зростанні особистості. Нерозривно пов'язаними між собою є якість надання освітніх послуг, автономія й відповідальність закладу вищої освіти перед суспільством.

Список використаних джерел

1. Барнетт Р. Осмысление университета. *Alma mater. Вестник высшей школы*. 2008. № 6. С. 46–56.
2. Верланов Ю. Ю., Казарезов А. Я. Академічні свободи та автономія університетів: новий формат економічних відносин з державою. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2009. Т. 109, вип. 96. С. 32–37.
3. Добренев В. И., Нечаев В. Я. Общество и образование. Москва: ИНФРА-М, 2003. 381 с.
4. Ідея університету: антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відпов. ред. М. Зубрицька. Львів: Літопис, 2002. 304 с.
5. Клепко С. Ф. Автономія університету і міждисциплінарна інтеграція. *Магістратура: історія становлення, перспективи розвитку: матеріали регіонал. наук.-практ. конф. (21 квітня 2004 р.)* / Полтав. держ. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти імені М. В. Остроградського. Полтава : АСМІ, 2004. С. 40–44.
6. Пелікан Я. Ідея Університету. Переосмислення. Київ : Дух і літера, 2009. 360 с.
7. Пунько Б. Автономія Університетів України: наукова доповідь суспільству. Львів : СПОЛОМ, 2013. 24 с.
8. Ридингс Б. Університет в руїнах. Москва: Высшая школа экономики, 2010. 304 с.
9. Садовничий В. А., Белокуров В. В., Сушко В. Г., Шикин Е. В. Університетское образование: приглашение к размышлению. Москва : Московский университет, 1995. 352 с.
10. Університетська автономія: її друзі та вороги. Київ: Таксон, 2008. 180 с.

11. Яблонський В. А. Вища освіта України на рубежі тисячоліть: проблеми глобалізації та інтернаціоналізації. Київ, 1998. 228 с.
12. Lambert R., Butler N. The future of European universities. Renaissance or decay? URL: http://cer-staging.thomas-paterson.co.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/p_67x_universities_decay_3-896.pdf (дата звернення: 29.07.2017).

Тетяна НІКОНЕНКО,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри початкової освіти,
Бердянський державний педагогічний
університет,

Карина КОВАЛЬ,

здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти факультету психолого-
педагогічної освіти та мистецтв,
Бердянський державний педагогічний
університет

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ГЕОБОРДАМИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

В умовах сучасної модернізації початкової школи перед учителем постає завдання формувати в учнів як предметні, так і ключові компетентності. Математична компетентність передбачає всебічний розвиток молодшого школяра, його мислення, здатність розпізнавати й моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір [1]. Для вирішення всіх поставлених завдань учитель повинен використовувати різноманітні методи роботи та дидактичні матеріали. Одним з таких є математичний планшет (геоборд). Він був розроблений ще в 50-х роках ХХ століття за методичними вказівками М. Монтесорі та сприяв реалізації спеціальної методики раннього розвитку дітей. Але в той самий час в зарубіжних країнах математичний планшет вже використовувався як дидактична гра, яка мала назву «Geoboard». Засновником цієї гри вважають єгипетського математика, філософа, магістра мистецтв Калеба Гаттегно, який першочергово мав намір створити «поле для малювання» резинками.

Мета дослідження. Розкрити особливості роботи з геобордами на уроках математики в умовах Нової української школи.

Геоборд – це поліфункціональна ігрова дошка для створення геометричних фігур та інших візерункових малюнків. Використання його дає широкі можливості для формування когнітивних здібностей учня: просторове розміщення предметів, асоціативне мислення, увага, пам'ять, кмітливість та наполегливість. Математичний планшет (геоборд)